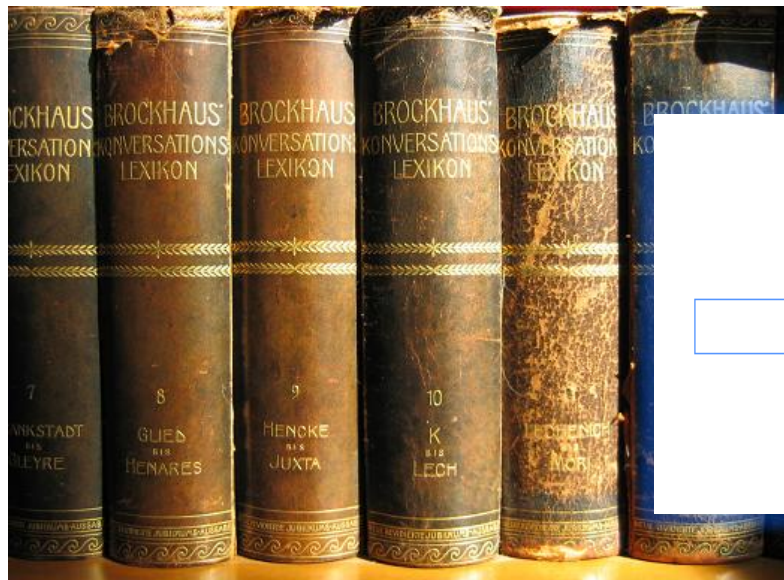

Från encyklopedier till Google-sökningar

Om biblioteket i den nya informationstiden

Lars Våge 2016

Google
France

Recherche Google

J'ai de la chance

Är Google vår tids encyklopedi?

- Tidigare var det en statussymbol att ha ett uppslagsverk i hemmet
- Vi litade blint på vad det stod i de tryckta uppslagsverken
- Nu slår vi upp saker i Google som saknar verkliga konkurrenter
- Google är ingen encyklopedi, men oftast en väg till Wikipedia
- Vi nöjer oss med vad vi hittar via Google som om det vore en encyklopedi
- Det spelar ingen roll om vi tycker det är bra eller dåligt, det är vad folk gör

Vad kan vara bibliotekens roll då?

- Vi kan kanske inte förändra folks beteende men...
- Vi kan peka på vikten av källkritik på nätet och berätta om hur man kan tänka runt det
- Vi kan lära oss bli duktiga på Google och visa hur man kan få mer kontroll när man söker i Google
- Vi kan berätta om mer specialiserade faktakällor, tryckta eller digitala, än en webbsökning i Google
- Vi kan upplysa om fenomenet "filterbubblan" utan att verka vara konspirationsteoretiker

Vad kan vara viktigt att förmedla om information?

- Att allt inte finns i Google eller kan sökas i Google
- Att allt inte är gratis eller lättillgängligt i digital form
- Att man kanske måste träna sig på att söka
- Att man bör fundera över var en källa är i informationskedjan
- Primärkällan – informationens ursprung (t.ex. vetenskaplig artikel)
- Sekundärkällan – återger informationen (t.ex. tidningsartikel)
- Tertiärkällan – återger informationen från sekundärkällan (Facebook-inlägget om tidningsartikeln)

Hjälp jag sitter fast i filterbubblan!

- Vi väljer i allt mindre grad det vi ser på nätet eller får upp i Google
- Personaliserad reklam
- Personaliserade nyheter
- Geolokaliserat innehåll
- Våra sociala kontakter påverkar det vi ser
- Avsikten är god men resultatet kan bli att vi hamnar i en ”kokong”
- Vi ser aldrig något nytt eller oväntat

Vad söker du egentligen i när du söker i Google

- Du söker inte på webben i detta nu
- Du söker i en asynkron samling av ögonblicksbilder
- Kolla från vilket datum och vilken tid den cachade kopian är
- Den cachade versionen är den som ligger till grund för dina sökträffar, ibland stämmer den inte med det aktuella utseendet
- Saknas dina sökord som du ser i träfflistans textutdrag? Plocka fram den cachade kopian med nedåtpilen

Ta kontrollen när du söker i Google

- Google söker inte med automatik på alla dina sökord eller nöjer sig med att bara ett är med
- Google söker inte bara på det du skrivit utan även synonymer och plural/singular-former
- Relevansrankingen påverkas av många faktorer som du inte kan kontrollera och som Google inte avslöjar
- Använd sökoperatörer eller det avancerade sökformuläret
- Fundera två gånger på att låta Google spara på din sökhistorik

Google gillar inte att släppa kontrollen

To continue, please type the characters below:

About this page

Our systems have detected unusual traffic from your computer network. This page checks to see if it's really you sending the requests, and not a robot. [Why did this happen?](#)

IP address: 193.10.107.191

Time: 2016-02-12T09:49:42Z

URL: <https://www.google.se>

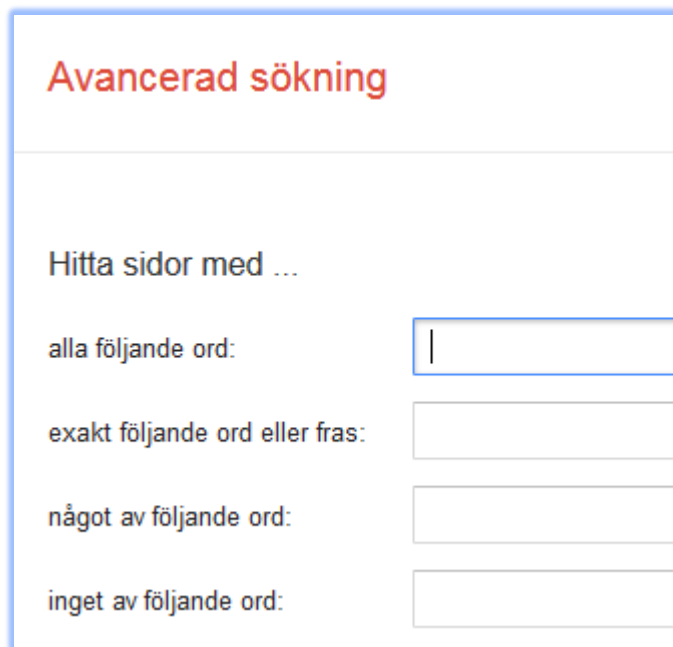
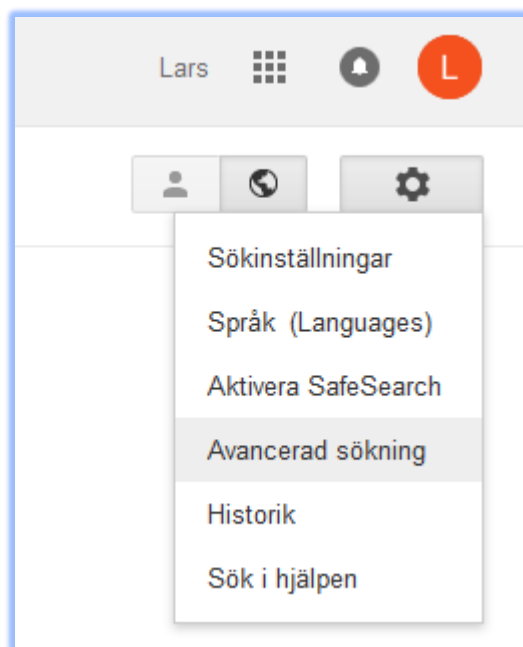
[/search?q=Significant+improvement+in+cancer+after+designation+to+a+palliative+homecare+team&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=taq9Vum-GsPJ6ATRk43oBQ](#)

Googles syntax – allt eller åtminstone något

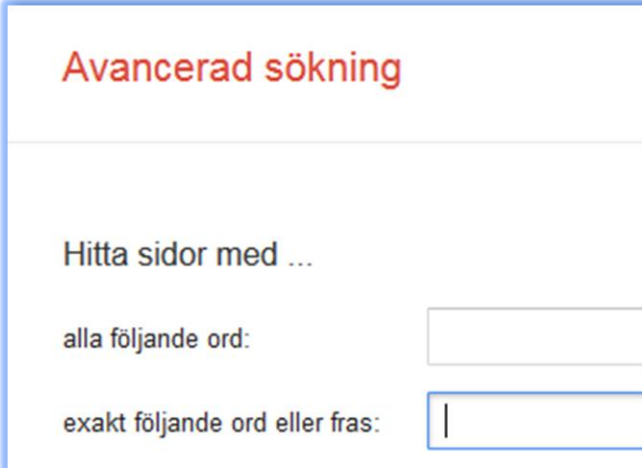
- Jag vill att alla eller åtminstone vissa av mina sökord ska vara med i sökningen!
- Om du vill att alla sökord ska vara med: skriv `allintext` med kolon efter i början av sökningen
`allintext: sverige flyktingar attentat`
- Om du vill kräva att vissa sökord ska vara med: skriv `intext` med kolon och sedan omedelbart sökordet (inga mellanrum)
`intext:flyktingar intext:attentat sverige`

Googles avancerade sökformulär

Googles syntax – snälla, ändra inte på mina ord

- Google vill gärna hjälpa dig genom att hitta alternativa stavningar och synonymer
- När du vill ta kontrollen: använd citationstecken
- Enstaka ord:
äpple "plommon"
- Hela fraser:
"mammans köttbullar är bäst"

Avancerad sökning

Hitta sidor med ...

alla följande ord:

exakt följande ord eller fras:

Googles syntax – ge mig lite mer eller lite mindre

- Om du vill utvidga sökningen använd operatorn OR (med stora bokstäver)
- *"högskole prov" OR högskoleprov*
- Ta bort ord från sökningen använd minustecknet före ordet
- *salsa –dans*

Hitta sidor med ...	
alla följande ord:	<input type="text"/>
exakt följande ord eller fras:	<input type="text"/>
något av följande ord:	<input type="text"/>
inget av följande ord:	<input type="text"/>

Googles syntax – ge mig lite mer precision

- Jag vill att alla mina ord ska finnas i titeln på webbsidan
- *allintitle: flyktingar utsatta*
- Jag vill att något av mina ord ska finnas i titeln
- *intitle:flyktingar utsatta attentat*
- Jag vill bara ha träffar från Aftonbladets sajt eller inte
- *flyktingar attentat site:aftonbladet.se*
- *flyktingar attentat -site:aftonbladet.se*

Begränsa längre ner i formuläret

Begränsa sedan resultatet utifrån ...

språk: valfritt språk

region: alla regioner

senast uppdaterad: när som helst

webbplats eller domän:

termer som visas: var som helst på sidan

SafeSearch: var som helst på sidan

filtyp: i sidans rubrik

användningsrättigheter: i texten på sidan

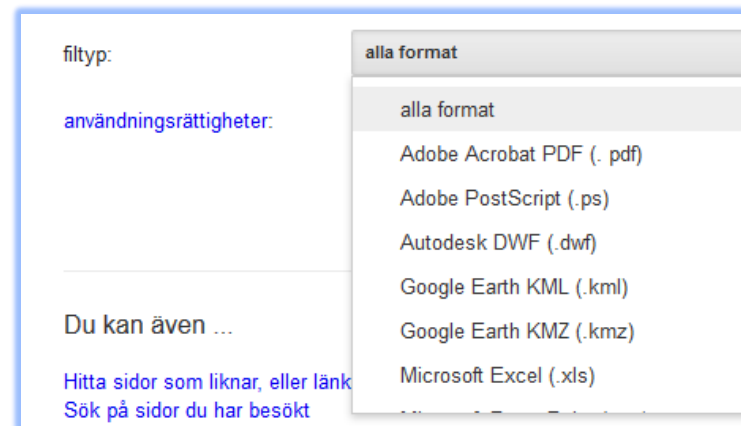
i sidans webbadress

i länkar till sidan

Avancerad sökning

Googles syntax – ge mig annat än webbsidor

- Om du söker andra dokumenttyper än vanliga webbsidor använd operatorn filetype
- *flyktingar OR migranter filetype:ppt*
- *policy migranter filetype:pdf*
- *migranter statistik filetype:xls*
- Kombinera går bra:
policy migrants filetype:pdf site:eu

Googles syntax – ge mig något i den stilen

- En specialfunktion är att leta efter en ungefärlig fras
- Använd en asterisk * inuti en frassökning
- *flyktingar "jag * så * arg"*
- Google har en operator för att hitta webbplatser med liknande innehåll (fungerar bäst med engelskspråkiga webbplatser)
- *related:www.musicstack.com*

Googles syntax - andra användbara operatörer

- Använd operatören info för att få lite samlade länkar om en webbplats *<info:www.miun.se>*
- Ger snabb tillgång till sökningar med operatörerna related, link, site, senaste indexerade version (cachad) och frassökning
- För att snabbt hitta definitioner och fakta runt ord skriv *<define:erie>*
- Define länkar till olika webbencyklopedier inte bara Wikipedia

Googles syntax – exotiska operatorer

- Du kan söka på den text som folk använt för att länka till en annan sida. Detta kallas anchor text på engelska och träffarna blir webbplatser till vilka man använt dessa ord som länktext
- *allinanchor: bästa blogg jag vet*
- *inanchor:värdelös*
- Du kan även söka på ord i webbadressen
- *url:wordpress*
- Kanske användbart om man glömt en hel webbadress och bara minns en bit?

Google - filtrera träffarna efter sökningen

- Klicka på länken Sökverktyg under sökrutan efter att ha gjort en sökning
- Här kan du filtrera träffarna på flera sätt
- Alla länder/Land: Sverige
- Alla språk/Sidor skrivna på svenska
- Olika tidsperioder (inte så pålitlig dock)
- Alla resultat/Ordagrant

Det finns ju så många Google

- Det finns många olika språk och landsversioner
- Det finns en rad specialiserade söktjänster som Bilder, Kartor, Videor och Böcker
- Nyhetssökmotorerna är väldigt viktiga att känna till
- Det finns editioner för flera tiotal länder och språk
- Vetenskapliga texter kan man hitta via Google Scholar (PRIMO fyller dock samma funktion)
- Enda vettiga alternativet till Google är egentligen Bing

Tio övningar i källkritik på nätet

- 1. Vem/vilka uppger sig ha webbplatsen? Verktyg: Webbplatsen
- 2. Kan man verifiera de personernas identitet/existens/historia?
Verktyg: Google
- 3. Vem äger domänen för webbplatsen idag? Är den anonymiserad? Verktyg: Whois-tjänster
- 4. Är det ett företag eller organisation som man kan få information om? Verktyg: Infotorg Företag eller någon fri som Företagsfakta
- 5. Finns det andra webbplatser som ligger på samma server?
Verktyg: Reverse lookup-tjänst

Tio övningar i källkritik på nätet del 2

- 6. Hur har webbplatsen sett ut tidigare? Verktyg: Googles cache och Internet Archive
- 7. Vilka utgående länkar finns från webbplatsen? Verktyg: Webbplatsen och link analysis-tjänster
- 8. Har det skrivits nåt om webbplatsen i dagspressen? Verktyg: Retriever Mediarkivet och Google Nyhetssök
- 9. Twittras det mycket om artiklar på webbplatsen? Verktyg: Twitters egen sökmotor
- 10. Finns pressmeddelanden angående webbplatsen/upphovsmännen? Verktyg: MyNewsdesk